

Sygn.akt III AUa 405/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SA Piotr Prusinowski

SA Alicja Sołowińska

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 października 2013 r. w B.

sprawy z odwołania L. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy w przedmiocie zapłaty odsetek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 lutego 2013 r. sygn. akt V U 2158/12

I. zmienia zaskarżony wyrok o tyle, że w punkcie 1 (pierwszym) kwotę 2.189,78 zł, od której mają być liczone odsetki za okres od 16.01.2012 r. do 13.11.2012 r. zastępuje kwotą 1.907,23 zł;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie.

Sygn. akt III A Ua 405/12

UZASADNIENIE

Decyzją z 8 listopada 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił L. D. prawa do wypłaty odsetek z tytułu wyrównania świadczenia wynikającego z wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 9.10.2012 r. W uzasadnieniu tejże decyzji organ rentowy wskazał, iż zgodnie z art. 118 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. , Nr 153, poz. 1227 ze zm.) organ rentowy wydaje decyzję w ciągu 30 dni od daty wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności uważa się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia sądu. Wobec tego, że wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku wpłynął do organu rentowego 22.10.2012 r. ,a jego wykonanie nastąpiło decyzją z 8.11.2012 r. , którą przyznano wnioskodawcy prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 5.01.2012 r. do 31.12.2012 r. oraz naliczono należne wyrównanie za okres od 5.01.2012 r. do 30.11.2012 r. – zachowany został 30-dniowy termin do wydania decyzji.

L. D. wniósł odwołanie od powyższej decyzji wskazując, że zapadła decyzja niezasadnie pozbawia go należnych odsetek za opóźnienie .

Wyrokiem z dnia 6 lutego 2013 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku

zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy L. D. z tytułu opóźnienia w wypłaceniu świadczenia rentowego należnego za okres od 5 stycznia 2012 roku do dnia 31 grudnia 2012 roku ustawowe odsetki w wysokości 13 % w stosunku rocznym od następujących kwot brutto:

1. 2189,78 złotych od 16.01.2012 roku do 13.11.2012 roku,
2. 2189,78 złotych od 16.02.2012 roku do 13.11.2012 roku,
3. 2260,78 złotych od 16.03.2012 roku do 13.11.2012 roku,
4. 2260,78 złotych od 16.04.2012 roku do 13.11.2012 roku,
5. 2260,78 złotych od 16.05.2012 roku do 13.11.2012 roku,
6. 2260,78 złotych od 16.06.2012 roku do 13.11.2012 roku,
7. 2260,78 złotych od 16.07.2012 roku do 13.11.2012 roku,
8. 2260,78 złotych od 16.08.2012 roku do 13.11.2012 roku,
9. 2260,78 złotych od 16.09.2012 roku do 13.11.2012 roku,
10. 2260,78 złotych od 16.10.2012 roku do 13.11.2012 roku.

U podstaw tego wyroku legły następujące ustalenia faktyczne Sądu

Okręgowego:

decyzją z 10.02.2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił L. D. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, z uwagi na to, że lekarz orzecznik orzeczeniem z 11.01.2012 r. stwierdził, iż całkowita niezdolność wnioskodawcy do pracy datuje się od 21.07.2011 r. a licząc od tej daty, lub od daty złożenia wniosku o rentę, okresy składkowe i nieskładkowe w ostatnim 10-leciu – wnioskodawca nie posiada 5 lat takich okresów (posiadał odpowiednio 4 lata, 10 miesięcy i 27 dni - 4 lata, 10 miesięcy i 13 dni), przy łącznym stażu ubezpieczeniowym wynoszącym 29 lat, 1 miesiąc i 19 dni.

W następstwie złożonego przez wnioskodawcę odwołania Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z 26.03.2012 r. wydanym w sprawie V U 267/12, zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał L. D. od 1.12.2011 r. do 31.12.2012 r. rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Ustalił, że wnioskodawca złożył wniosek o rentę 2.12.2011 r. Lekarz orzecznik orzekł, że wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do pracy od 21.07.2011 r. do 31.12.2012 r. W okresie od 8.07.2009 r. do 31.05.2010 r. pobierał rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy przyznaną orzeczeniem sądu na podstawie art. 57 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Po odzyskaniu zdolności do pracy od 12.06.2010 r. do 11.06.2011 r. pobierał zasiłek dla bezrobotnych, a następnie zatrudnił się na czas określony. Ustalił też, wnioskodawca stał się niezdolnym do pracy w okresie, w którym był uprawniony do zasiłku chorobowego, tj. w odpowiednim okresie - art. 7 pkt 1 lit. b w/w ustawy. Ponieważ od ustania prawa do poprzednio ustalonej renty do stwierdzonej daty ponownej niezdolności nie minęło 18 miesięcy, Sąd uznał, że zastosowanie w niniejszej sprawie znajduje norma z art. 61 w/w ustawy. Zastosowanie tej normy czyniło w ocenie Sądu bezprzedmiotowym badanie czy zostały spełnione pozostałe warunki prawa do renty. Apelację organu rentowego od wyroku 26.03.2012 r. dotyczyła tylko daty przyznania prawa do świadczenia tj. przyznanie renty od 1.12.2011 r. w sytuacji gdy wnioskodawca od 21.07.2011 r. do 4.01.2012 r. pobierał zasiłek chorobowy, w związku z czym organ wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 5.01.2012 r. – co Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z 9.10.2012 r. wydanym w sprawie III AUa 532/12

uwzględnił zmieniając zaskarżony wyrok i przyznając wnioskodawcy rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 5.01.2012 r. do 31.12.2012 r.

Decyzją z 8.11.2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w wykonaniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 9.10.2012 r. przyznał wnioskodawcy prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 5.01.2012 r. do 31.12.2012 r. w wysokości 2.189,78 zł, a od 1.03.2012 r. w wysokości 2.260,78 zł i ustalił termin płatności renty 15 dnia każdego miesiąca. Należne wyrównanie za okres od 5.01.2012 r. do 30.11.2012 r. zostało przekazane za pośrednictwem banku 14.11.2012 r.

W świetle powyższych ustaleń poczynionych przez Sąd Okręgowy w

niniejszej sprawie, Sąd ten odniósł je do normy art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) zgodnie z którym, jeżeli Zakład w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Zdaniem Sądu Okręgowego przytoczonym za Sądem Najwyższym (wyrok: Sądu Najwyższego z 7.04.2010 r. I UK 345/09, oraz z 24.03.2011 r. I UZP 2/11) - organ rentowy ponosi odpowiedzialność za odmowę przyznania świadczenia, jeżeli niezbędne okoliczności faktyczne uzasadniające nabycie prawa zostały ustalone w postępowaniu przed tym organem, a odmowa przyznania świadczenia jest wynikiem błędu w wykładni lub zastosowaniu prawa materialnego.

W takim przypadku późniejsze wydanie prawomocnego wyroku sądu przyznającego świadczenie i wpływ tego wyroku do organu rentowego nie mają znaczenia dla biegu terminu do wydania decyzji, od upływu którego ubezpieczonemu przysługują odsetki

W przedmiotowej sprawie w ocenie Sądu Okręgowego, wszystkie okoliczności niezbędne celem ustalenia prawa do renty zostały wyjaśnione przez organ rentowy 11.01.2012 r., a więc z datą wydania orzeczenia lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, stwierdzającego całkowitą niezdolność wnioskodawcy do pracy na okres od 21.07.2011 r. do 31.12.2012 r. Była to zatem ostatnia okoliczność niezbędna do wydania decyzji w tej sprawie. 30-dniowy termin, o którym mowa w art. 118 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych powinien być liczony zatem od dnia 11 stycznia 2012 r. i wprawdzie w dniu 10.02.2012 r. organ rentowy wydał decyzję, to błędnie zastosował przepisy prawa materialnego, bowiem rozpoznał wniosek o rentę w oparciu o art. 57 i 58 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, pomijając treść art. 61 ustawy, co przesądza o jego odpowiedzialność za odmowę przyznania świadczenia, a co za tym idzie, za opóźnienie w jego wypłacie. Bez znaczenia przy tym jest, iż zarówno sąd I jak i II instancji nie zamieściły stosownego rozstrzygnięcia o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w tym przedmiocie (tak SN w wyroku z 24.03.2011 r. I UZP 2/11) brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego. Z tych przyczyn Sąd Okręgowy na zasadzie art. 477¹⁴§ 2 k.p.c. dokonał stosownej zmiany zaskarżonej decyzji.

Apelację od tego wyroku w części dotyczącej przyznania odsetek od dnia 16-tego: stycznia, kwietnia, lipca i sierpnia 2012 r. oraz w części dotyczącej przyjęcia kwoty 2.189,78 zł za styczeń 2012 r. jako kwoty, od której mają być liczone odsetki za opóźnienie za ten miesiąc, zamiast kwoty 1.721,29 zł wywiódł organ rentowy.

Zaskarżonemu w tej części wyrokowi organ rentowy zarzucił obrazę art.85 ust.2 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia MPIPS z 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustalaniu lub wypłacie świadczeń społecznych (Dz. U. nr 12 poz. 104) w zw. z art. 57 §4 k.p.a. poprzez przyjęcie, iż odsetki należą się we wskazanych miesiącach do 16-tego dnia miesiąca mimo, iż dzień 15-tego w tych miesiącach był dniem ustawowo wolnym od pracy.

W przypadku zaś miesiąca stycznia 2012 r. naruszenie zdaniem organu rentowego polegało także na tym, iż odsetki Sąd Okręgowy przyznał od świadczenia w pełnej wysokości, podczas gdy prawo do renty wnioskodawcy służyło dopiero do dnia 5 stycznia 2012 r.

Wskazując na powyższe apelacja wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej - jak się zdaje poprzez oddalenie odwołania (brak określenia jakie zmiany skrzący organ się domaga).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje :

Wniesiona apelacja zasadna jest jedynie w części. Zgodzić się trzeba z autorem apelacji, iż umknęło uwadze Sądu Okręgowego to, iż wnioskodawca zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 9 października 2012 r. (k.47 a.r.) miał przyznane prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od dnia 5 stycznia 2012 r., a zatem wysokość świadczenia rentowego należnego mu za ten miesiąc styczeń winna być proporcjonalnie niższa i od tej niższej kwoty należało przyznać odsetki za opóźnienie za miesiąc styczeń 2012 r. Nie jest jasnym sposób wyliczenia świadczenia za styczeń 2012 r. wskazany w apelacji przez organ rentowy na kwotę 1721,29 zł, i nawet pełnomocnik ZUS na rozprawie apelacyjnej nie był stanie wskazać sposobu ustalenia tej kwoty. W ocenie Sądu Apelacyjnego, świadczenie rentowe wnioskodawcy za miesiąc styczeń 2012 r. należało obliczyć w ten sposób, że wysokość renty za cały miesiąc pomnożyć przez ułamek 27/31 tj. stanowiący w liczniku liczbę dni, za które Sąd Apelacyjny w swoim wyroku z dnia 9 października 2012 r. ją przyznał, czyli za 27 dni, a w mianowniku liczbę wszystkich dni tego miesiąca (31 dni), chodzi tu bowiem o konkretny miesiąc, nie ma zatem potrzeby, aby przyjmować miesiąc hipotetyczny (30 dni). Powyższa operacja prowadzi do ustalenia, iż należna wnioskodawcy za styczeń renta wynieść powinna 1.907,23 zł (2.189,78 zł X 27/31) i od tej kwoty zdaniem Sądu Apelacyjnego należało liczyć odsetki za opóźnienie za miesiąc styczeń 2012 r., i w tym zakresie Sąd Apelacyjny skorygował zaskarżony wyrok.

Nie można natomiast podzielić zarzutów apelacji, co do wadliwego przyjęcia przez Sąd Okręgowy daty 16-dnia każdego miesiąca, od której należy liczyć odsetki bowiem art. 57 § 4 k.p.a. pozwala na spełnienie świadczenia w dniu następnym jeżeli ostatni dzień terminu przypadał na dzień ustawowo wolny od pracy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego art. 57 § 4 k.p.a. jest przepisem prawa procesowego i nie powinien mieć zastosowania do terminów spełnienia świadczenia rentowego, które ma charakter materialnoprawny przez organ rentowy.

Nie zmienia tego stanu rzeczy fakt, iż stosownie do art. 124 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z zm.) zgodnie z którym w postępowaniu w sprawach o świadczenia określone w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że niniejsza ustawa stanowi inaczej. W istocie bowiem taką regulację co do terminu wypłaty świadczenia zawiera art. 130 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który stanowi, iż świadczenia wypłaca się za miesiące kalendarzowe w dniu ustalonym w decyzji organu rentowego jako termin płatności świadczeń. Poza sporem jest, iż termin płatności ustalony w decyzji w rozumieniu powyższego przepisu to 15-ty dzień każdego miesiąca (k. 174), a prawidłowe rozumienie tak określonego terminu płatności powinno polegać na przyjęciu, iż 15-ty dzień każdego kolejnego miesiąca jest ostatnim dniem terminu do którego wnioskodawca winien uzyskać świadczenie rentowe za dany miesiąc. Bez znaczenia jest zatem dla oceny opóźnienia w spełnieniu świadczenia okoliczność, że termin ten przypada na dzień ustawowo wolny od pracy. Skutkiem jego uchybienia, nawet z powodu przypadającego na ten dzień dnia ustawowego wolnego od pracy będzie zawsze skutek wynikający z art. 85 ust.1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) w postaci konieczności uiszczenia odsetek. Za taką wykładnią przemawiają jeszcze 2 argumenty. Po pierwsze w przypadku świadczenia emerytalno-rentowego, którego celem jest dostarczenie ubezpieczonemu comiesięcznych i z reguły jedynych środków utrzymania, nawet 1 dzień opóźnienia ma istotne znaczenie.

Po drugie nie bez znaczenia jest, iż w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, przyznane prawo do emerytury (renty) uznaje za mienie (prawo własności) podlegające ochronie z art. 1 Protokołu Nr (...) do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonego w dniu 20 marca 1952 r. w P. (Dz.

U. z 1995r. Nr 36 poz. 175) w konsekwencji czego, ingerencja w to prawo choć dopuszczalna musi mieć charakter wyjątkowy, być przewidziana przez ustawę, pozostawać w zgodzie z ogólnymi zasadami prawa międzynarodowego i leżeć w interesie publicznym (por. np. M. przeciwko Polsce, skarga nr (...), wyrok 15 września 2009; I. przeciwko Polsce skarga nr (...), wyrok z 26 lipca 2011 r.). Oznacza to, zdaniem Sądu Apelacyjnego, że pozbawienie ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia rentowego (emerytalnego) z tego powodu, że końcowy termin jego spełnienia przypadał na dzień ustawowo wolny od pracy było dopuszczalne tylko na takich zasadach, na jakich Protokół Nr (...) do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonego w dniu 20 marca 1952 r. w P. (Dz. U. z 1995r. Nr 36 poz. 175) pozwala ingerować w prawo własności. Koniecznym zatem byłoby wyraźnie zawarcie takiej regulacji w ustawie emerytalnej (zasada legalności) , taka regulacja musiałaby przy tym leżeć w interesie publicznym (zasada uprawnionego celu w interesie publicznym) oraz wyważać właściwie interes ubezpieczonego w stosunku do interesu społeczności (zasada sprawiedliwej równowagi pomiędzy wymaganiami ogólnego interesu społeczności i potrzebą ochrony fundamentalnych praw jednostki). Trudno przyjąć, aby polski ustawodawca w istocie miał zamiar pozbawiać ubezpieczonych prawa do odsetek w rozważanych okolicznościach, a tym bardziej bez zachowania powyższych zasad ingerencji w prawo własności.

W tym stanie rzecz Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 386 §1 k.p.c. częściowo uwzględnił apelację ,a w pozostałym zakresie ją oddalił na podstawie art. 385 k.p.c.